

Александар Обреновић

ПРОНАЛАЗАЧИ

Комад у два дела (седам слика)

АЛЕКСАНДАР ОБРЕНОВИЋ рођен је 4. 1. 1928. у Београду где и живи. Студирао је педагогију на Филозофском факултету, али није завршио. Био новинар Радио Београда, драматург у Драмској редакцији Телевизије Београд од оснивања, први уметнички директор Стеријиног позорја, па слободни уметник, па уредник радио-драме у Драмском програму Радио Београда.

Писао сценарија за документарне филмове и режирао их, сценарија за игрane филмове, телевизијске драме, позоришне драме, радио-драме, приче.

Добитник је прве Стеријине награде (1957) за драму *Небески одред* (коаутор Ђорђе Лебовић) и Специјалне Стеријине награде за драму *Варијације* (1960). Године 1958. на Међународном фестивалу При Италија добио је награду Италијанске радио-телевизије за драму *Пјишца*. Године 1959. добио је награду новосадске Трибине младих за прву књигу младог писца (*Варијације*). Добитник је више награда на анонимним конкурсима за радио драму. Изведено му је више од шездесет радио драма од којих је већину сам и режирао у земљи и иностранству. Дела су му штампана или изведена у више од 20 земаља, а преведена на 22 језика. “Просвета” му је објавила књигу драмских текстова *Повраћајак Дон Жуана*, Позоришни музеј Србије књигу позоришних комада *Јајца чаробних звезда*. Приповетке је објављивао по разним новинама и часописима.

Александар ОБРЕНОВИЋ

ПРОНАЛАЗАЧИ
Комад у два дела (седам слика)

ЛИЦА:

ЛУКА

РАНКА

ЈАНКО

МИЛИЦИОНЕР

I ЖЕНСКИ ГЛАС

II ЖЕНСКИ ГЛАС

I ДЕО

I СЛИКА

Дан.

У соби, сасвим скромно намеишеној, влада приличан неред. Клеиша, чекићи, извијачи и свакакав други алаи налази се разбацан свуда по соби. На орману, поред неколико Лукиних изума фантасичних облика, налазе се тегле са слајком. Неки Лукини изуми нашли су примену у практичном живоју. Тако се, на пример, враића оиварају приииском на дуње које се налази поред Лукиног сјола. На сјолу су звучник и микрофон помоћу којих Лука разговара са онима који желе да уђу.

Кукавица на саиу не пева, већ зовори: “Сме-ло – сме-ло...”

Лука седи за сјолом задубљен у планове. На сјолу се налази некакав недоконан мојор са много почкића, ојруза, полуза.

Лука је мален човек, расејан, блудећа погледа. Има 43 године.

Увек кад размишља чешка се оловком по глави. Дугмад на каиуиу обично погрешно закопчава, а краватица му никад није лепо везана. Радећи око мојора, Лука се често ујрља мазивима, али то никад не ојажа.

Лукина жена, Ранка, излази из кухиње. Лука не примећује Ранкин долазак. Ранка има 40 година, измучено лице и велику љубав према реду.

Ранка засијаје на сред собе, љуишио поспира хаос, а заштим Луку. Хукне и покушава да направи ред. Лука, по навици, зна иша Ранка ради и зашо може да јој, не дижући главу од посла, сјаложено каже:

ЛУКА: Ништа не дирај!

Ранка заштим нешио да каже, али се у шом тренуику кукавица на саиу јави чешири пуиа. Ранка погледа на саи.

РАНКА: Четири. Хоћемо ли ми данас ручати?

ЛУКА (Неодређено):
Хм.

РАНКА: Опет си направио свињац од куће!

ЛУКА (Неодређено):
Хм.

РАНКА (Бесно):
Хм! Хм! Хм! Па како онда да нам неко дође кад ти само: хм, хм, хм?... Људи хоће да разговарају, а не...

Лука њећља нећшо око моћора и не обраћа њажњу на Ранкино зунђање, боље рећи, он је скоро и не чује.

ЛУКА: Хм.

Ранка брзо њриђе сћолу, лући шаком њо њему и сћави руку на моћор. Лука га ѡрећлашено ѡвуче ка себи.

РАНКА: У парампарчад! Сад ћу ти ту крнтију у парампарчад...

ЛУКА *(Прене се):*
Ти си нешто љута? Зашто?

РАНКА: С киме си се ти венчао? Са мном или са том прокле-
тињом? Лепо ми је мајка говорила да се не удајем за
будалу.

Лука ѡкушава да насћави рад.

ЛУКА: Сипај ручак! Сад ћу ја.

РАНКА: Знам ја то! Мајко, мајнице!.. Могла бих сада мртва да
паднем, ти не би приметио...

Лука не диже ѡзлед с моћора.

ЛУКА: Клешта!

РАНКА: Ето, ја умирем, а он: клешта!

ЛУКА: Додај ми их!... Ту су негде...

РАНКА: Други се већ спремају да вечерају, а ја...

*Ранка сћоји и неће да дода клешћа. Лука не ѡушћајући део моћора који
је сћиснуо рукама, окреће се ѡрема Ранки.*

ЛУКА *(Молећиво):*
Молим те... Ево, за који дан завршићу с овим, па ћемо
онда ићи куд хоћеш...

РАНКА: Не!

ЛУКА: Позваћемо кога год хоћеш...

РАНКА *(Одречно):*
А-а!

ЛУКА: По цео дан ћемо причати о чему год хоћеш...

РАНКА: Не! То слушам већ десет година!

ЛУКА: Зар има толико?

- РАНКА: И каква је корист од тих твојих изума? Страћио си на њих толике паре, уместо да...
- ЛУКА: Клешта!...
- РАНКА: Могли смо до сада имати...
- ЛУКА: Једног дана...
- РАНКА: Једног дана ће се све то исплатити, ти ћеш постати славан, напунићемо сламарице парама...
- ЛУКА: Да, да! Али то није важно. Ја не радим због славе и пара...
- РАНКА: ... Него да би усрећио човечанство. Добар и јевтин мотор за свакога! Није него! Ко си то ти да се бринеш о човечанству, кад се оно не брине о теби?
- ЛУКА: Немој тако!...
- РАНКА: Доста! Знам целу причу! Ти од силне љубави према човечанству не видиш да ја...
(Лука засијане и зачуђено погледа Ранку)
Проклет био и ти и твоји изуми! Слушај ме!
(Ранка ухвати Луку за груди)
Доста ми је мрцварења с тобом! Доста! Ниси ти једини човек на свету. Одлазим!
- ЛУКА: Јеси ли ручала?
- РАНКА: А! Одлазим, одлазим чујеш!
- ЛУКА: Куда?
- РАНКА: У бели свет!
- ЛУКА: Шта ћеш тамо?
- Ранка одгурне Луку, вади испод креветѝа кофер и почне да баца сѝвари у њеѝа.*
- РАНКА: Нећеш ме више никад видети!
- Лука збуњено посматра шѝа ради Ранка.*
- ЛУКА: Не разумем... У чему је ствар? Објасни ми!
- Звоно и снажно куцање на вратиѝа. Ранка прекида ѝаковање. Лука као да нишѝа није чуо.*
- ЈАНКО (Сѝоља):
Отворите! Отворите! Молим вас, отворите, брзо!

ЛУКА (У микрофон):
Ко је?

ЈАНКО (Кроз звучник, јако):
Ја сам!

ЛУКА (У микрофон):
Ко?

ЈАНКО (Кроз звучник):
Ја, ко би други?! Отворите! Видећете већ. Отворите!
Брзо! Брзо!

Звоно и луњање у врати. Лука приликом дулме поред столице и врати се отварају. Лука и Ранка се окрећу према вратима. Јанко уштрава и брзо заштрава врати.

Јанко има преко десет година. Изгледа прилично заштрашено. Краваца му је масна, одело изштравано. А очи никад не мирују. Увек је некако најтеже као да ће штрачати.

Јанко се уморно насрони на врати. Ослуштракује. Ранка и Лука га штрамаштрају. Он их за штраштрак штрагледа, штрашим му очи брзо и штрашштравачки штраку штра соби. Јанко се штраштра за штраце.

ЈАНКО (Задихано):
Хвала.
(Лука штраштра Јанку столицу. Јанко седне)
Хвала. Мало воде!...

Ранка одштрази у штрахињу штра воду.

ЛУКА: Је ли вам зло?

ЈАНКО: Замало па да буде.

ЛУКА: Општрастите!... Штра се десило?

ЈАНКО: Сами живите?

ЛУКА: Сасвим.

Ранка доноси воду и штрашер. Јанко јој се штрабазно насштраши.

ЈАНКО: Хвала, штрапођо!

Јанко узме штрашер и воду и штраје. Лука и Ранка се штрагледају. Штрашштрају Јанка.

ЈАНКО (Враштрајући штрашу Ранки):
Хвала, штрапођо! Врло сте штрабазни. Штраштрајете?
(Јанко штрагледа штра према штравореном штрафери)

- РАНКА: Молим? Да... Не... Сређујем старе ствари.
(*Ранка склања кофер*)
- ЈАНКО (*Гледајући њо соби*):
Ах, топли кутак... Домаћа атмосфера... Све тако интимно... присно...
- РАНКА: Ко сте ви?
- ЈАНКО: Јесен стиже, мада мува још увек има доста... Нагло је захладнело...
- ЛУКА: Па и време је... Септембар је при крају...
- ЈАНКО: Ах, септембар, септембар!... Имате ли пријатеља?
- РАНКА: Ја имам. Обично ми четвртком дођу сусетке на кафу.
- ЈАНКО: Новине? Нисам их данас читао.

Лука му даје новине. Јанко их брзо њрелисѡава.

- ЈАНКО (*Мрмљајући чииа наслове*):
“Обнова атомских проба...” “Неуспео атентат на...”
“Откривена велика проневера...” “Муж оставио жену са два нејака детета...” Ужас! Како је само могао! “Пуштен у саобраћај нови мост”... “Троструки убица сам себи пресудио”...
(*Гласно*)
Тја! Тја! Увек исто! Тја! Животи Хе, хе...

Ранка се ѡруди да најрави некакав ред.

- ЈАНКО: Волео бих да у новинама једном изиђе нешто стварно ново... Рецимо: Марсовци се искрцали у нашој улици... Тако нешто...
- ЛУКА: С каквом ли техником располажу Марсовци?
- РАНКА (*Јанку*):
Од кога сте бежали?
- ЈАНКО (*Луки*):
Ви сте механичар?
- ЛУКА: Не... Ударам жигове на писма. Тап, тап, тап... Просечно 8.342 ударца жигом на дан.

Јанко ѡриђе Лукином моѡору.

- ЛУКА *(Насмеивши се):*
А, због тога сте мислили. Ја то у слободном времену...
Проналазим...
- ЈАНКО *(Ускликне):*
Проналазач! Каква срећа! Какав сусрет!...
- Зајрли Луку и њочне да га њајше по раменима. Лука ништа не схвати.*
- ЈАНКО: Драги колега! Драги колега! Прст судбине! Колега!
Колега, тако ми је мило што смо се упознали!...
- РАНКА *(Пресврављено):*
И ви? Ох, господе!
- Ранка њојрчи ка кревету и извучи кофер испод њега. Јанко је зајанено
гледа.*
- ЈАНКО *(Ранки):*
Опростите... Шта вам је?
- ЛУКА *(Зајанкавајући испод):*
Моја жена има посебно мишљење о проналазачима.
- ЈАНКО *(Ранки, увређено):*
Госпођо, одмах одлазим.
(Јанко крене ка вратицима)
- ЛУКА *(Тврдоглаво):*
Само ви седите!
- ЈАНКО: Не желим да нарушавам брачну хармонију. Хвала вам
на свему! Довиђења!
*(Јанко нагло засване код вратица. Окрене се Луки и
Ранки. Савивши њрсти на усна, шатијом)*
Пст! Неко долази!
*(Ранка одречно њресе главом. Јанко њојврђује клима-
њем главе. Јанко шатијом)*
Ево... сад... ту... Имате ли какав други излаз?...
(Лука и Ранка одречно њресу главом. Јанко, шатијом)
Тужан крај... Тја! Пссст!
*(Сви најето ослушкују, али се ништа не чује. Најзад
Јанко одахне)*
Отишли су.
- РАНКА: Никог није било.
- ЛУКА: Нисам ништа чуо, мада ипак...

- ЈАНКО: Тиши су од мачке.
- РАНКА: Неко вас прогања? Ко? Зашто?
- ЈАНКО: Знате... сад је велика потражња за проналазачима.
- РАНКА: Па?
- ЈАНКО: Има тајних сила... све је тако запетљано. Мистериозно... Разумете?
- РАНКА: Не.
- ЛУКА *(Ранки)*:
Не гњави човека! Сигурно је измислио нешто велико... па га сад неко јури да му украде проналазак... Толико сам већ о таквим стварима читао.
- (Јанку)*
Јесам ли погодио?
- ЈАНКО: Врло сте проницљиви. Хоће да ми украду проналазак, зато што нећу да им га продам.
- РАНКА: Па што ако добро плаћају?
- ЈАНКО: Патриотизам, госпођо, ето! То су страни интересенти, а ја хоћу свој изум да пласирам искључиво на домаћем тржишту.
- ЛУКА: То ми се допада. Тако говоре прави проналазачи. Истрајте, ја сам уз вас!... Ако вам то нешто значи...
- РАНКА: А наши? Је л' вас и наши јуре?
- ЈАНКО: Не... Не сувише.
- ЛУКА: Тако ти је то код нас... Славан постанеш тек кад умреш... Док си жив...
- РАНКА: А шта сте то измислили?
- ЈАНКО: Ох, госпођо, дао бих све да могу да вам кажем, али закleo сам се... То је мој принцип... док ствар не буде дефинитивно готова и патентирана тајну чувам и од своје сенке... Укратко, госпођо, ради се о мом животном делу... Нешто епохално!
- ЛУКА: Иностранство се интересује за ваш рад! Благо вама! Ви сте срећан човек. За моје изуме не пита чак ни моја рођена жена.

ЈАНКО: Госпођа само вешто прикрива своје занимање за ваш рад. Је ли тако, госпођо?

РАНКА: Боже сачувај!

ЈАНКО *(Луки):*
Ето, зар вам нисам рекао? Смем ли да знам шта сте ви изумели?

Лука ћоскочи од среће.

ЛУКА: Како да не? Али... унапред се извињавам... то су све тако неке тричарије... ништа епохално ...
(Лука ћоказује на сави са кукавицом)
... Ето, на пример, кукавица на мом сату не кука него говори: "Сме-ло!" "Сме-ло!"

ЈАНКО: Бравурозно! Бравурозно!

ЛУКА: То значи: смело напред! Једино ме она бодри, иначе сви ми се смеју. Презиру ме.

ЈАНКО: Не мари. Тако делите судбину свих великих проналазача.

ЛУКА: Ох, немојте! Нисам ја од тих.

ЈАНКО: Ако нисте, постаћете! Стрпљење и огроман рад доводи до тог.

ЛУКА: Ја не жалим труд.

РАНКА: Ни новац.

ЈАНКО: Новац?

РАНКА *(Са сузама у очима):*
Све је дао на те гвожђурије, а ја немам ни једну честиту хаљину.

ЈАНКО: Госпођо, то се уопште не примећује! Ви дивно изгледате.

Ранка се насмеши.

РАНКА *(Поласкана):*
Ох, немојте!... Претерујете...

ЈАНКО: Госпођо, ја презирем новац! То је обичан производ људске глупости.

РАНКА: Кад бих га имала и ја бих тако мислила.

ЈАНКО: У животу, госпођо, има много значајнијих ствари него што је новац! Пријатељство, на пример.

ЛУКА: Тако говоре прави проналазачи. Ваљда ћу се једном и ја уздићи до тих висина.

Лука притиска дугме за отварање врата. Врата се отварају.

ЈАНКО *(Прећлашено)*:
Затворите! Забога, затворите брзо!

Лука притиска дугме и врата се затварају.

ЛУКА: Извините! Хтео сам само да вам покажем како функционише тај изум. Овде имам микрофон и звучник... за разговор са оним пред вратима.

ЈАНКО: То је изум, нема шта!

ЛУКА: То су други давно измислили. Ја сам само направио своју варијанту.

ЈАНКО: Одлично!

Тајше Луку по рамену и пресе му десницу. Лука показује моћор на сивољу.

ЛУКА: Хвала. Ово је мој највећи пројект...

РАНКА: Е, сад кад почне... пропали сте...

ЛУКА: Све што сам досад измислио није ништа према овом...

РАНКА: Хоће с тим чудом да усрећи свет.

ЛУКА: Ђути!
(Јанку)
У ово полажем све своје наде.

ЈАНКО: Занимљив моторчић! Не моторчић. Моторчина, ето правога израза. Ви ћете много постићи, то вам ја проричем. Вама само недостаје помоћ искусног стручњака.

ЛУКА: Ако желите, ја ћу вам све потанко разложити?

РАНКА: Луко, хоћемо ли ми данас ручати?

ЈАНКО: Шта, још нисте ручали? Оппростите, ја сам вас задржао! Довиђења! Не, немојте ме задржавати на ручку! То би било исувише. Тако изненадно познанство, па одмах ручак. Препоручите ми неки добар хотел!

ЛУКА: Нисте одавде?

ЈАНКО: Не... Заправо у последње време немам стално место становања... Стално путујем како бих измакао... Ви ме разумете.

ЛУКА: Идите у хотел "Палма"! Тамо ћете моћи на миру да радите.

ЈАНКО: Не, нажалост, не могу да останем на ручку. Желим вам много среће. Збогом. Госпођо!

Галантно пољуби руку Ранки. Ранка се пренерази.

ЛУКА: Останите!

РАНКА: Не присиљавај човека! Немамо ништа нарочито....

ЈАНКО: Ако баш инсистирате... Ах, откад нисам у породичном кругу, уз пријатно ћаскање, ручао! Хвала вам! Дозволите да се представим: Јанко Симеуновић, проналазач.

Јанко се поклони. Лука покушава да што сирејно уради исто као Јанко, али не успева.

ЛУКА *(Смејено):*
Лука Протић, поштански службеник. Моја жена Ранка.

Јанко ојет пољуби Ранки руку. Ранка се сљеће.

ЈАНКО: Госпођо, примите изразе мог најдубљег поштовања!
(Јанко мало оњуши ваздух, а затим се осмехне и театралним покрећомом покаже према кујни)
Даме и господо, ручак! Изволите овамо!

Јанко учтиво пропушта збуњену Ранку, а потом узме Луку под руку. Одлазе у кухињу.

ЗАТАМЊЕЊЕ

II СЛИКА

Одјамњење. Дан. Раздањује се. Кукавица на сају се јави шесті њуїа. Лука завршава са умивањем. Брише се и ужурбано сїрема за одлазак, али и поред све журбе не заборавља да још по нешто дойера на мојору који је сад обогаћен новим деїаљима.

Ранка сїоји на сред собе са шољом кафе за Луку. Ранка је неочешљана и буновна. Носи кућну хаљину.

РАНКА: Охлади ти се кафа!

ЛУКА: Хм.

Лука узме шољу, искаји кафу у једном ѓуїљају, враїи је Ранки и поново чеїрка око мојора.

РАНКА   (Љуїїїїї):
Опет ћеш закаснити!

ЛУКА: Хм!

Ранка му ириђе, ухваїи га за руку и поведе ка враїима.

РАНКА: Зар морам сваког јутра да те... На посао! Како си се то закопчао? Их!
(Закоичава Лукин каїуї како иреба)
Слушај, ако се онај твој дедак појави, ја ћу га...

ЛУКА: Тако финог човека?

РАНКА: Не треба ми његова финоћа... Имам ја својих брига. Како ти је само пало на памет да га позовеш да станује код нас?!

ЛУКА: Ту може лепо да ради... Помагаће ми...

РАНКА: Потпуно те је залудео. Али ја не дозвољавам да се овде угнезди. Нема довољно места ни за нас, сад нам само он још треба... И шта ће рећи свет, ти на послу, а он и ја сами у кући.

ЛУКА: Не бој се, неће ти он ништа.

РАНКА: Шта хоћеш да кажеш да више никоме не могу да се допаднем?!

ЛУКА: Ама не...

РАНКА: Мислиш да су сви проналазачи као ти?

ЛУКА: Ама не...

РАНКА: Не примам га у кућу. Доста ми је један лудак...
 ЛУКА: Али... обећали смо човеку
 РАНКА: Ти си обећао... Ако се он усели, ја истог тренутка одлазим! Ја, или он!

Звоно. Лука отивара вратића. Пред вратићима је Јанко који се љубазно осмехује и брзо улази. У једној руци држи повећи дрвени сандук а у драгој велики букет цвећа.

ЈАНКО: Добро јутро...
 ЛУКА: Добро јутро...

Јанко ирлази Ранки, пољуби јој руку и преда јој букет.

ЈАНКО: За вас, госпођо!
 ЛУКА: Извините! Журим на посао. До виђења!

Лука одјури. Ранка нећомично сћоји. Јанко добро заћвори вратића. Мало ослушкује, заћим се обраћи Ранки.

ЈАНКО: Већ прошло шест. Опростите, госпођо, нисам могао раније да дођем! Станична гардероба била је затворена. Чудан обичај. Надам се да нисте већ посвршавали све послове. Имаћемо леп дан, зар не? Облачићи бели као јато галебова. Поезија! Уживате ли у лету облака? Као што смо се договорили, ја ћу становати у кујни. Да или не? Да, ви се раскомотите ја ћу одмах, само да оставим ствари. Ах, какав диван дан! Груди се надимају, срце пева...
(Пева)
 Ла-ла-ла... Било ко да ме тражи, нисам код куће.
(Одскакуће са сандуком у кујну. Ранка нећомично сћоји, буљи у букет не може да се повраћи од изненађења. Јанко се враћа ирљајући шаке и певајући)
 Госпођо, стојим вам на услузи!... Дозволите!...
(Узима букет од Ранке и сћавља ѓа у једну велику иразну шећлу)
 Овде?

Ранка збуњено иррейће.

ЈАНКО: Сад мало водице! И ви волите цвеће? Цвеће – украс човечанства.
(Узима бокал и сипа воду у њеџлу)
Какав мирис?! Молим, кецељу!

Ранка, као ошамућена вади из ормана кецељу. За њо време Јанко ошвару прозор.

ЈАНКО: Свеж ваздух доноси оптимизам.
(Дубоко удише)
Ох, какав чаробни мирис јесени! Кецеља! Одлично! Метлу, молим.
(Ранка му даје метлу)
Госпођо, ако желите можете се спремити у мом апарману. Изволите. Изволите слободно. Молим вас да се осећате као код своје куће.
(Узима Ранку за руку и води је ка кухињи) Апарман није бог зна како опремљен, али...

Ранка улази у кухињу као месечар. Јанко почне да чисти. Звиждуће. Приђе прозору. Ошрезно извирује. Затим настави са чишћењем.

ЗАТАМЊЕЊЕ

III СЛИКА

Ошамњење. Ноћ.

Јанко и Лука седе за столом и нешто раде око матора. Цртају, бележе, бришу... Заврћу, одврћу шрафове... Ушкос њиховом раду соба је сад врло уредна. У две шраве вазе налазе се велики букетни цвећа.

ЈАНКО: Изврсно! Признајем да ми такав систем довода горива никад није падао на памет.

ЛУКА: Пет година радим на томе. Из дана у дан, из ноћи у ноћ... и ништа. А онда: одједном, тргнем са једне ноћи из сна и решење је било ту...

ЈАНКО: Да, то се често догађа... Лепо је то што сте се одали науци.

- ЛУКА: Ех, далеко је то од науке... Желео сам да будем тако нешто рецимо, занимљиво... Знате, кад сам био млад стално сам мислио како бих пронашао нешто што би преокренуло свет... нешто што би учинило да сви људи буду срећни...
- ЈАНКО: То је лепо. То је племенито! Исте мисли имамо.
- ЛУКА: Ето, то сам, хтео, а испадох некакав поштар. Жиг ту, жиг тамо... и тако цео живот. А ја све мислим да се човек не рађа само да би ударао жигове на писма, него због нечег већег, лепшег.
- ЈАНКО: Тачно!!
- ЛУКА: Тачно јесте, али шта можете... Кад сам увидео, прилично касно увидео, да од мог преокретања света нема ништа, одлучих да бар колико толико помогнем... својим изумима...
- ЈАНКО: Човечанство ће вам увек бити захвално. Штета, што толики ваш таленат пропада ударајући жигове... Зашто са сасвим не посветите науци?
- ЛУКА: Ех, кад бих могао!... Проналазаштво је ризичан посао, а живети се мора. Треба негде нешто зарадити да би се купио материјал...
- ЈАНКО: А, видите, ја сам се свега одрекао да бих се потпуно посветио раду... Свега. Многима се та моја одлука није допала, имао сам милион компликација, неприлика. Шта ми све нису чинили само да би ме омели, али ја се никад нисам на то базирао! Ишао сам за својом звездом!
- ЛУКА: Како вам завидим! Али... карактер ми је... слабачак...
- ЈАНКО: Само сме-ло – на-пред – сме-ло – напред! Слушајте, ја све мислим да ћемо ми једног дана удружити снаге, а онда – видећете... преокренућемо свет...
- ЛУКА: Шта мислите, није ли боље да ову полугу поставимо тако...
- ЈАНКО: *(Озбиљно):*
Морам с вама да разговарам о једној веома важној ствари... Не знам како да почнем...
- ЛУКА: Треба вам још новаца?

- ЈАНКО: Не, забога!... Оно што сам вам дужан вратићу у најско-рије време...
- ЛУКА: Није тако хитно.
- ЈАНКО: Данима се решавам да вам то кажем.
- ЛУКА: Сме-ло – на-пред!
- ЈАНКО: Ради се о вама.
- ЛУКА: О мени?
- ЈАНКО: Да, како се то обично каже, о вашем интимном жи-воту... Непристојно је забадати нос у туђ живот, знам, зато сам толико оклевао...
(Дружим њоном)
Ви не посвећујете довољно пажње својој супрузи...
- ЛУКА: Језик, ћу јој одсећи...
- ЈАНКО: Не, није ми она ништа рекла. Ни реч. Видим. Кад сте јој, на пример, последњи пут купили цвеће?
- ЛУКА: Их...
- ЈАНКО: Кад?
- ЛУКА: Купио сам... купио сам... Богами, више пута сам по-мишљао да купим, али некако ме срамота... Зрео човек да купује цвеће, не иде то!
- ЈАНКО: Ух, ух, ух! Каква старомодност! Даље, кад сте сели да натенане поразговарате са женом о њеним пробле-мима?
- ЛУКА: Посвађаћемо се ви и ја! Богами, хоћемо. Оставимо тај разговор!
- ЈАНКО: Нико од вас не тражи да чујете баш све што вам гово-ри. Правите се да пажљиво слушате, повремено потврд-но климните главом. реците: да, не, у праву си, слажем се!...
- ЛУКА: И то је довољно?
- ЈАНКО: Апсолутно. Жени је потребан пажљив слушалац. Или бар неко ко тако изгледа...
- ЛУКА: То значи: треба да је лажем! Не. Не умем да лажем...
- ЈАНКО: Не заборавите, мале лажи често доносе велику корист!

- ЛУКА: Нећу више о томе да разговарамо!
- ЈАНКО: И највеће личности у историји су лагале... Још како па ипак то ништа није сметало њиховој величини. Напротив. Верујте ми! Ваша жена много пати... То сам одмах приметио...
- ЛУКА: Доста!
- ЈАНКО: Она је једно дивно, нежно створење.
- ЛУКА: Она?!
- ЈАНКО: Њој је потребна поезија!
- ЛУКА: Ако не престанете... можете одмах да се селите! Нико ме не дозвољавам да се меша у...
- ЈАНКО: Дајте јој поезију, то бар ништа не кошта!...
- ЛУКА: Молим вас... Молим вас... Реците јој, мила моја, драга моја, дивно изгледаш...

Лука љрићисне шаке на уши.

- ЛУКА: Опет! Нећу да слушам! Одлазите!
- ЈАНКО: *(Виче):*
Жена је узвишено створење! Некад, у срећна времена, људи су гинули ради једног женског погледа... Отчепите уши! Ако нећете да ме слушате, ја из ових стопа, одлазим! Неповратно! Да! Ко зна шта ће се са мном десити!... Вребају ме иза сваког угла... Ви ћете бити одговорни... ако не завршим свој проналазак... ако не усрећим човечанство...

Лука љрећће и мало оћћуши уши.

- ЛУКА: Па кад тако лепо мислите о женама што се никад нисте оженили?
- ЈАНКО: Тја! Потпуно сам се посветио науци – то је моја трагедија... Сад је касно да је исправљам... Ако не поступите по мом савету, прекидам сваку сарадњу са вама... и одлазим заувек!
- ЛУКА: Никад вас нећу послушати!

Звоно. Јанко ућлашено љоћрчи ка кухињи. Лука се укочи.

ЈАНКО (Шайаџом):
Нисам ту!

Звоно. Лука се не миче.

РАНКА (Сјоља):
Отварај! Шта чекаш?! Заборавила сам кључ.

Лука одмахне и отвори врати. Улази Ранка која доноси вечеру и новине. Ранка сад има леу фризуру и изгледа много боље и ведрије него пре. Јанко истрчи из кухиње и прихвати пакеће и новине од Ранке.

ЈАНКО: Госпођо, изволите!... Ваш супруг се баш забринуо да ли ћете моћи сами све да понесете... Хтео је да пође да вам помогне. О, нова фризура! Дивна је!
(Јанко савља пакеће на сто, а новине у џеп. Ранки)
Како је било у шетњи? Ништа лепше од сјаја јесењих звезда. Да или не? Да! Изволите, седите!... Ја ћу све да припремим...

РАНКА: Молим вас... то је женски посао.

ЈАНКО: Допустите, молим вас... “Вечерње новине” прегледаћу у свом апартману.

РАНКА (Сејно):
Звезде су заиста божанствене. Јанко, видела сам један прекрасан фулар...

ЈАНКО: И шта сте одлучили?

РАНКА: Не знам хоће ли ми та црвена боја лепо пристајати...

Лука нервозно добује прсима. Хтео би нешто да каже али не зна што.

ЈАНКО: Црвена? Апсолутно! То ће вашем дивном тену дати нове, сасвим неочекиване вредности.

РАНКА: Мислите?

ЛУКА (Превали):
Мила моја...
(Ранка га изненађено погледа. Он се збуни)
А колико ће то да кошта?

РАНКА (Прасне):
Кад сам ја у питању, онда: шта кошта? А кад је за твоје...

ЈАНКО: Чему расправе о новцу? Мислимо на лепоту, јер само је лепота вечита. Допустите ми да се предам кулинаруству у свом апартману.

Јанко њевушећи одлази у кухињу. Гестовима њоказује Луки и Ранки, свакоме њосебно, да ѡреба да буду нежни и ѡажљиви. Лука и Ранка осѡјају сами. Гледају се. Лука окреће ѡалчеве. Ранка се мешкољи.

ЛУКА: Хм.

РАНКА: Хм.

ЛУКА: Мила моја!...
(*Ранка се ѡоји*)
Треба да разговарамо.

РАНКА (*Правећи се да не зна о чему ѡреба да разговарају*):
Ја и ти? О чему?

ЛУКА: О нама... о теби...

РАНКА (*Иронично*):
Је ли?

ЛУКА: Не подсмевај се! Реци, мислиш ли да треба нешто да променим у... хм... овај... у односу према теби?

РАНКА: Ништа, баш ништа. Мени је фино овако. Свакој жени бих пожелела мужа као што си ти...

ЛУКА: Ако наставиш са заједањем...

РАНКА: Добро.

ЛУКА: Шта ми замераш?

РАНКА: Одакле да почнем? Ето... зашто ми ти никад не кажеш: госпођо?

ЛУКА: Па каква си ти госпођа?

РАНКА: Зар су друге боље?

ЛУКА: Не кажем то... али ти си ми жена. Како да ти кажем: госпођо?! Осим тога, данас није напредно звати жене госпођама. То су буржоаске навике.

РАНКА: Политика ме се не тиче. Хоћу да ме ословљаваш... са: госпођо!

ЛУКА: Али, жено!...

РАНКА: Кад Јанко може тако да ми каже...

ЛУКА: Ех, он! Он је научник, велики научник, а такви су увек мало... ћакнути...

РАНКА: Шта? Скоте! Хоћеш да кажеш да сам ја само за лудакe госпођа?!

ЛУКА: Пссст! Тише! Све се чује!...

РАНКА: Доста ми је свега! Још, једном ми само...

Јанко улази носећи вечеру.

ЈАНКО: Вечерица, вечера је готова! Прсте ћете полизати! Ох, што волим породични живот. Колико сам чезнуо за њим! Тако... Останите за тренутак тако! Призор неописиве лепоте! Морам да га упамтим. Ах, где ми је кичица да вас насликам! За ту слику добио бих прву награду на изложби "Идеална породица".
(Лука и Ранка се смејено смешкају. Јанко седа)
Изволите се служити!

Ранка и Лука гледајући једна се сивљају јело у шањире. Јанко их поспира са очинским осмехом.

ЛУКА и
РАНКА: Пријатно!

ЗАТАМЊЕЊЕ

IV СЛИКА

Одтамњење. Дан.

Јанко држи ширинглу, а Ранка намоштава вуницу у клубе.

ЈАНКО: И не сањате колико ћете га пријатно изненадити поклоном за рођендан. Исплетите му диван шал!

РАНКА: А он... он се још ниједном није сетио мог рођендана.

ЈАНКО: Стрпљења! Сетиће се, не брините! Ви нисте добар ђак.

РАНКА: Опет ћете да ме грдите?

- ЈАНКО: Уши, уши би требало да вам извучем. Јутрос сте му поново гунђали...
- РАНКА: Како сам могла да ћутим! Пошао је на посао у папучама... Толико је расејан...
- ЈАНКО: Мисли само на, свој изум...
- РАНКА: Лудачки изум.
- ЈАНКО: Заиста, нема много изгледа да ће успети.
- РАНКА: И ви не верујете?
- ЈАНКО: Да. Не верујем. Он показује много воље и упорности, али за науку је потребно и нешто више. Пре свега таленат. Таленат, госпођо!
- РАНКА: Па како... Ви... Не разумем...
- ЈАНКО: Ако он ужива у том раду, зашто да му кваримо радост? У животу је, госпођо, тако мало радости.
- РАНКА: Али ја због тог његовог уживања...
- ЈАНКО: Ох, па није он једини занесењак који жели да постигне немогуће! И такви имају права на живот, госпођо!
- РАНКА: А ја...
- ЈАНКО: Живот је леп, госпођо, само људи не умеју да живе.
- РАНКА: Ја заиста не уем. Не уем!
- ЈАНКО: Ја сам вам дао златна правила за срећан живот. Да или не? Да?
- РАНКА: Изгледа – слаб сам ђак!
- ЈАНКО: “Сваки је почетак тежак” – пише у свим букварима. Морате да се владате по правилима кад се Лука врати. Да чујем правило прво!
- РАНКА: *(Као основац)*
Правило прво гласи: кад муж ради – буди неприметна, по могућности, невидљива, нечујна.
- ЈАНКО: Добро. Друго?
- РАНКА: Не излази пред мужа са папилотнама на глави, нека ти руке не миришу на црни лук, и нека ти чарапе не буду зарозане!
- ЈАНКО: Треће!

- РАНКА: Буди увек ведро и насмејана, уколико муж друкчије не захтева.
- ЈАНКО: Четврто?
- РАНКА: Треси, меси, рибај под, цепај дрва, кувај, пери и пеглај веш без роптања. Прави се да ти је највеће задовољство у животу крпљење мужевљевих чарапа. Никад не покушавај да направиш ред међу његовим стварима!
- ЈАНКО: Одлично, госпођо! А сад, пето и најважније!
- РАНКА: Пето правило гласи: кад ти муж излаже своје мисли и планове, климај главом као да разумеш шта говори, пажљиво га гледај у очи и повремено говори: Да, свакако, слажем се, одлично, ти си геније и слично. При том можеш, колико год ти је воља да мислиш о својим проблемима. Не дозволи да...
- ЈАНКО: Нисам код куће!

Јанко нагло скочи и прејлашено побегне у кујну. Ранка зачуђено погледа за њим. Одмах зајим зачује звоно. Ранка йрилази микрофону.

РАНКА (У микрофон):
Ко је?

I ЖЕНСКИ (Из звучника):
ГЛАС Мица и Јара.

РАНКА: Ох, ви! Одмах!

Ранка неколико йренуџака нейомично сџоји. Јанко, врло уйлашен, из-вирује из кухиње. Ранка му руком да знак да се не йлаши.

II ЖЕНСКИ (Из звучника):
ГЛАС Што не отвараш?!

РАНКА (У микрофон):
Не могу, покварио се Лукин мајсторлук.

I и II ЖЕНСКИ (Из звучника):
ГЛАС Опет!

РАНКА *(Сћојећи нејомично):*
Ево, притискам и притискам дугме... Ништа... Ах, само док, ми дође, главу ћу му разбити!... Сад не могу ни да изађем.

II ЖЕНСКИ ГЛАС *(Из звучника):*
Можда ти је муж љубоморан, па те намерно закључава. Завидим ти.

I ЖЕНСКИ ГЛАС:
РАНКА: Баш ми се пије кафа.
РАНКА: Не знам шта да радим.

II ЖЕНСКИ ГЛАС *(Из звучника):*
Штета, а имам пуна кола новости о Спасићима. Такве ствари још никад ниси чула.

РАНКА: Ух, што ми је жао!
I ЖЕНСКИ ГЛАС *(Из звучника):*
Одосмо ми, боле ме ноге од стајања.

РАНКА *(У микрофон):*
Довиђења! Извините, тако ми је криво! Довиђења!

Јанко излази из кујне ошћурући зној са чела.

РАНКА: Четвртак, шта могу, навикле су!
ЈАНКО: Ништа, госпођо, ништа. Не узбуђујте се!
РАНКА: Зашто се ви толико бојите?
ЈАНКО: Ја вам се чудим... Чудим! Вама и Луки!
РАНКА: Због чега?
ЈАНКО: Како сте могли да ме примите у своју кућу? Толико поверење! Наивност. Ви заправо и не знате ко сам ја.
РАНКА: Па рекли сте нам.
ЈАНКО: Зар нисам могао да вас слажем? Мислите да сам научник, проналазач... Не, ја сам убица. Убијам из чистог задовољства...

Јанко узме нож са сћола.

РАНКА *(Ућлашено):*
Шта вам је?! Не волим такве шале.

- ЈАНКО: Не шалим се. До сада сам убио пет жена и седам мушкараца... Убијам на спавању... Ножем или рукама.
- РАНКА: Доста! Полудели сте!...
- ЈАНКО: *(Праснувши у смех):*
Не бојте се!... Хтео сам само да вам покажем колико сте били неопрезни кад сте ме примили на голу реч. Ја сам вам, разуме се, неизмерно захвалан, али не саветујем вам да и у будуће поклањате веру свакоме који се појави, пред вратима. Опрезност је мати свих врлина, госпођо.
- РАНКА: Толико сте ме били уплашили.
- ЈАНКО: Страх је добар учитељ. Запамтите: отварајте четворе очи кад некога пуштате у кућу! Ситуација се сваког дана све више згушњава, компликује. У последње време, око наше куће стално се врзмају неки сумњиви типови. Зато никуд и не излазим. Мој живот је у опасности.
- РАНКА: Ох, неће ваљда да вас убију!
- ЈАНКО: Кад су у питању проналасци као што је мој, нема милости.
- РАНКА: Али зашто не пријавите те... шпијуне? Тражите заштиту од власти!
- ЈАНКО: Нажалост – немогућно. Тако би наша јавност сазнала за мој рад, а ја хоћу да он остане потпуна тајна док га дефинитивно не завршим. Не заборавите, то је моје животно дело! Ако не успем, то се у оваквим стварима често догађа...
- РАНКА: Баш нећете да ми кажете на чему радите
- ЈАНКО: Принципи, госпођо, рекао сам!
- РАНКА: Ах, ти принципи, принципи, правила... Чини ми се да целог живота учим само некакве принципе које уопште не разумем.
- ЈАНКО: Није важно да ли их разумете, важно је да их знате и да их се придржавате. Ах, да!... Заборавио сам... Да бих вас умирио, дозволите да се легитимишем!

Јанко вади из џепа личну картицу.

- РАНКА: Али... не, не...

ЈАНКО: Молим, допустите!...
РАНКА: Не... тако ми је непријатно...

Јанко враћа личну карџу у џеџ.

ЈАНКО: Како хоћете. Ја сам нудио... Уосталом, кад год зажелите...
РАНКА: И ви се не држите принципа.
ЈАНКО: Ја?
РАНКА: Говорили сте да свакога дана радите на свом изуму најмање дванаест сати, а ето већ...
ЈАНКО: Размишљам! Припреме, госпођо! Ових дана прелазим на дефинитивно уобличавање идеја. Баш у вези с тим имам једну велику молбу...
РАНКА: Само реците!
ЈАНКО: Ако не желите да ми учините ту услугу, молим, немојте се устручавати да...
РАНКА: Ви знате да нема ствари коју...
ЈАНКО: Штедњак, госпођо!...
РАНКА: Штедњак? Потребан вам је?
ЈАНКО: Управо супротно.

Јанко њрилази њрозору. Мало одмиче завесу и оџрезно џледа најоље.

ЈАНКО *(Гледајући кроз њрозор):*
За рад који ми предстоји потребна ми је потпуна концентрација и самоћа. Изолованост. Апсолутна изолованост!... А без јела се не може... Мислим да је најбоље да штедњак пребацимо овде.
РАНКА: Судове и прибор, такође?
ЈАНКО: Да. Мало ћете се стиснути... али соба ће много добити у интимности... Цврчак на огњишту – ето шта ћете ви бити...
РАНКА: Цврчак, како то лепо звучи...
ЈАНКО: Госпођо, ви треба да певате! Непрестано. Треба потпуно да се посветите певању. Имате диван глас.
РАНКА: Никад нисам певала...

ЈАНКО: Не мари! Певајте, певајте!... Певајте по цео дан! Ваше певање претвориће и наш рад у песму. Песму над песмама! Надам се да Лука неће имати ништа против премештања штедњака.

РАНКА: Само нека проба!

ЈАНКО: Цврчак не сме да буде тако оштар. Склоните вуницу! Лука само што није дошао... Тајну треба чувати до краја.

Ранка склони вуницу.

РАНКА: Хајде да одмах пребацимо штедњак!

ЈАНКО: Ваша жеља је за мене заповест, мадам!

Јанко љирчи Ранки љуби је захвално у руку и љирчи у кујну. Мало касније излази носећи чункове. Ранка износи судове, оклагију и даску за мешење.

РАНКА: Кад сте се први пут појавили... и касније... нисам могла да вас видим... мрзела сам вас... Хтела сам да вас избацитим из куће...

ЈАНКО: Потпуно вас разумем, госпођо!

РАНКА: Колико сам била глупа! Извините ме!...

ЈАНКО: Одавно сам вам опростио.

РАНКА: Како сте добри!

Обоје износе штедњак, из кујне. Улази добро расположен Лука. Јанко се љирне, али се одмах љибере.

ЛУКА *(Изнађено):*
Шта је то?

РАНКА: Штедњак! Помози!

Лука љрилази и сви љроје сложено љурају штедњак у уђао.

ЗАВЕСА

П Д Е О

V СЛИКА

Ноћ.

Лука је сав занет̄ӣ по̄слов око мо̄тора који сад има још неке нове делове. Лука сија од задовољс̄ӣва. Ранка ходајући на пр̄с̄ӣма по̄слује по̄ кући по̄сле дӯге паузе кукавица на са̄иу о̄гласи се десет̄ӣ пӯти. Ранка зледа у кукавицу. Кад кукавица заврши, по̄чне тӣхо да пе̄вуши. Мало касније Лука прекине по̄сао и с неверицом слуша.

ЛУКА: Нисам знао да умеш да певаш.

РАНКА: Ако сметам...

ЛУКА: Настави, настави!...

Лука се вратӣ по̄слу, а Ранка о̄иет̄ӣ пе̄вуши. Обоје се задовољно осмехују. После краће паузе и Лука по̄чне да пе̄вуши не прекидајући по̄сао.

РАНКА: Па и ти умеш! Хоћеш кафу?

ЛУКА: Може...

Ранка с̄тавља лонче за кафу на ш̄едњак. Певуши и прилази Луки.

РАНКА: Треба ли нешто да ти помогнем?

ЛУКА: Не... Хвала...

РАНКА: Ево ти клешта... ако ти затребају...

ЛУКА: Хвала.

Ранка прилази кухињским вратӣма и прислушкује, али ниш̄та се не чује.

РАНКА: Извини, досађујем ти! Да понудим и Јанку кафу?

ЛУКА: Не сметај му!

РАНКА: Закључао се. Мора да много ради. Није ни ручао. Како ти напредујеш?

ЛУКА: Одлично! Ноћас ћу завршити...

РАНКА: Још ноћас! Браво!

ЛУКА: Изјутра право у Патентни завод, па онда пред стручњачку комисију.

РАНКА: Ти си мој геније!

ЛУКА: Вечерас дивно изгледаш!
 РАНКА: Шта мислиш, хоће ли он успети?
 ЛУКА: Убеђен сам.
 РАНКА: Опет много причам. Извини! Ради ти... ради!...

Ранка сџане ѓред оџледало. Доџерује се. Осмехне се свом лику у оџледалу. Певуши. Лука ѓрихваиџи ѓесму. Ради. Кухињска враџиа се оџварају и у собу улази Јанко, сџреман за излазак. Јанко одмах закључава враџиа и сџавља кључ у џеџ. Јанко је врло узбуђен.

РАНКА: Хоћете кафу?
 ЈАНКО: Хвала, госпођо! Журим.

Лука и Ранка изненађено ѓоџледају Јанка.

РАНКА: Излазите?
 ЛУКА: У ово доба?
 ЈАНКО: Једном се мора изаћи. Жељан сам ваздуха, сјаја звезда, шуморења лишћа...
 РАНКА: Не идите, молим вас! Бојим се, у мраку могу они да вас...
 ЈАНКО: Не брините, госпођо! Само ви певајте! Упишите се у неки хор! Ако дође до густог, већ ћу се некако снаћи... Није ми први пут.
 ЛУКА: Правићу ти друштво, тако неће смети да...
 ЈАНКО: Не, хвала. Самоћа... Самоћа ми је потребна. Апсолут на! Размишљања ради... Нове идеје навиру... и тако те стварчице... Најбоље размишљам у шетњи по уснулом граду.
(Луки)
 Смем ли да баџим један поглед?

Лука сијајући од среће води Јанка ка моџору. Јанко сџручним ѓоџледом исџиџује ѓланове и моџор.

ЛУКА: До јутра – све готово!
 ЈАНКО: Изврсно! Револуџонарно! Честитам! Ни ја не бих могао боље! Довиђења!

Пође ка излазним враџима, али наџло скрене ка кухињи. Сџавља кавџанаџ на враџиа. Кључ сџавља у џеџ.

- ЈАНКО: Опростите!... Опрезност! Може се десити да неко на-
иђе... До виђења! Идеје куљају. Унутарње сагоревање!
(Полази)
- ЛУКА: Стани!
(Јанко се прејлашено заустави. Лука прилази орману и
вади мантил)
Обуци мој мантил! Хладно је.
- ЈАНКО (Облачећи мантил):
Али не... забога... није требало... Ви ми сваким даном
враћате изгубљену веру у човека. Љубим руке, мадам!
До виђења, Луко!
- ЛУКА: Можда би ипак било боље да пођем с тобом...
- ЈАНКО: Не, не, не сад!... Самоћа ме зове!
- РАНКА: Стрепим.
- ЈАНКО: Брзо ћу се вратити. Никога не пуштајте у кућу! До
виђења!

Јанко одлази.

- РАНКА (Нагло):
Ох, кафа!

*Ранка појрчи ка шведњаку, измиче лонче, сипа кафу у лонче. Лука се
враћа мојору, покушава да ради, али не може да се концентрише. Ранка
сипа кафу у шољице и прилази Луки.*

- РАНКА: Изволи!
(Лука не реагује)
Кафа!
- ЛУКА (Пренувши се):
Одмах, мила моја!... Хвала!
(Пију кафу)
Чудан човек.
- РАНКА: Велики човек! Па још тајанствен... Јанко... Стално
размишљам о њему...
- ЛУКА: И ти?

- РАНКА: Понекад... понекад мислим да он уопште није никакав проналазач...
- ЛУКА *(Зајрејашћено)*:
Него?
- РАНКА: Него један сасвим изгубљени, усамљени чикица који не уме да се снађе у животу... и онда се прави да измишља велике ствари, да је важна личност... тако да га други не губе из вида... Иначе, зашто би чак од нас крио шта ради?
- ЛУКА: То је одавно објаснио.
- РАНКА: Смела бих да се закунем да нема никакав изум.
- ЛУКА: Копка те шта има у кујни?
- РАНКА: Кад бих само могла да привирим!
- ЛУКА: Због тога он и закључава кујну кључем и катанцем! Јеси ли видела да је на врата окачио катанац?
- РАНКА: Да. Ох, што га нема!
- ЛУКА: Па тек је отишао.
- РАНКА: Ако га шпијуни...
- ЛУКА: Нема никаквих шпијуна. Нико њега не јури... То само њему чини... Ти велики проналазачи... увек имају неку чудну бубу у глави... Страхују и од сопствене сенке да им не украде проналазак...
- РАНКА: Мислиш, то је?
- ЛУКА: Сигуран сам. Мало је незгодно што станује код нас непријављен... Треба то некако да уредимо. Разговарају с њим.
- РАНКА: Немој, уплашиће се!
(Пауза)
А ти... ти се не бојиш да ће неко твој изум? Тебе још нико не прати?
- ЛУКА *(Збуњено)*:
Не... Мислим да не... Нисам приметио...
- РАНКА: А можда баш он...
- ЛУКА: Којешта! Не причај глупости!

РАНКА: Опрости!... Што га нема?!
(Лука њочне да ради. Замислиен је. Ранка њакође замислиена. Гледа њреда се)
 Чудан, чудан човек...

Лука њошврдно климне ѓлавом. Ранка ѓа њоѓледа, ња и она њошврдно заклима ѓлавом.

ЛУКА: Да, госпођо!
 РАНКА: Свакако.
 ЛУКА: У праву си.
 РАНКА: Одлично.
 ЛУКА: Слажем се.
 РАНКА: Не.
 ЛУКА: Свакако, госпођо!

Обоје климају ѓлавом, најѓре њошврдно, заѓим одречно. Обоје су исѓуњени задовољсѓивом збоѓ усѓешне конверзације.

РАНКА: У праву си.
 ЛУКА: Слажем се.
 РАНКА: Одлично...
(Трѓне се)
 Да му се није нешто десило? Можда ипак...
 ЛУКА: И ја почињем да се бринем. Ђаво ће га знати, можда га стварно прогањају... Шта ли је то изумео?
 РАНКА: Слажем се.
 ЛУКА: Одлично.
 РАНКА: У праву си.
 ЛУКА: Свакако, госпођо!
 РАНКА: Да.
(Пауза. Обоје размислиају. Ранка наѓло)
 Ти си мој геније!
 ЛУКА: Мила моја, вечерас дивно изгледаш! Та фризура ти изванредно пристаје уз хаљину. Лепа си као богиња!

Лука, не ѓрекидајући њосао, наѓло њољуби Ранку. Ранка се изненади.

РАНКА: Шта ти је?

ЛУКА: Па жена си ми...

Ранка загрли Луку и почне да га љуби. Лука јој узвраћа пољубац, али не прекида посао. Једним оком ситално гледа у мојор на коме му ирсии заврћу шрафове.

РАНКА: Та... пусти ме!... Сву ћеш ме рашчупавити... Може да наиђе...

Ранка љуби Луку. Лука се мучи да одврне шраф на мојору.

ЛУКА: Мислиш ли заиста... да би он могао... мој изум... да је због тога овде?

РАНКА: Да се упишем у хор, а?

ЗАТАМЊЕЊЕ

VI СЛИКА

Одтамњење. Сати са кукавицом. Кукавица се огласи једанаести поиша. Ранка нервозно шећа. Лука покушава да ради.

РАНКА: Једанаест! Није требало да га пустимо!

Лука се окреће према Ранки.

ЛУКА: Одлучио сам... Нећу више никакве тајне... Тражићу од Јанка да се одмах сутра пријави...

РАНКА: Увредиће се.

ЛУКА: Хоћу да власт зна ко станује код мене. Јанку свака част за науку, али мора да се придржава реда...

РАНКА: Кукавице! Он је тако осетљив, увредиће се, отићи ће од нас...

ЛУКА: Нека...

РАНКА: Љубоморан си на његов успех.

ЛУКА: Којешта! Зар толико времена живи ту код нас, а ја не смем да знам ни ко је он?!

РАНКА: Па знаш!

- ЛУКА: Могоа је рећи и да је Наполеон Бонапарта, али потребни су докази...
- РАНКА: Има доказе! Показао ми је личну карту! Сам је тражио да је погледам. Лепо пише: Јанко Симеуновић, проналазач. Својим очима сам видела.
- ЛУКА: Заиста?
- РАНКА: Да.
- ЛУКА: Е, па онда нема чега да се плаши. Власти ће му, ако затреба, још и заштиту пружити. Чим се врати, рећи ћу му да изјутра оде да се пријави.
- РАНКА: Ти си луд! Уплашиће се, отићи ће од нас... Како ћемо без њега? Сети се како смо глупо живели док се он није појавио! Зар да се вратимо на то? Не, ја нећу! Ако он оде, одлазим и ја!
- ЛУКА: С њим?
- РАНКА: Нисам ја достојна њега. Одлазим, јер нећу да ти и ја опет вадимо очи једно другом.
- ЛУКА: То је лепо... Лепо, али он се мора пријавити... ако неће, ја одлазим, а ви живите како знате...
- РАНКА: Ја... сама с непознатим човеком?! И ја ћу отићи... Молим те, немој ништа да говориш! Ако оде, како ћемо живети без њега?
- ЛУКА: Не знам, заиста не знам, али он мора да се пријави.

Звоно.

ЛУКА *(Брзо, у микрофон):*
Ко је?

ЈАНКО *(Из звучника):*
Ја.

Ранка ђолећи враићима и оћвори их. Улази Јанко који носи боцу с ђићем и букет с цвећем. Лука брзо склаја своје нацрће и ђелом заклања моћор. Ранка заћвара враића.

РАНКА: Најзад! Шта је то?

Јанко сћавља боцу на сћо, а цвеће ђредаје Ранки.

ЈАНКО: За вас, госпођо!

- РАНКА: Зашто? Не разумем... Толико вино!
- ЈАНКО: Велики је дан данас... Боље рећи – велика ноћ, госпођо!
Моја ноћ!
- ЛУКА: Шта се десило?
- ЈАНКО: Најпре, да попијемо!
- Оћвара боцу. Ранка сїрема чаше.*
- РАНКА: Што сте тајанствени!
- Јанко сїа вино. Дїжу чаше.*
- ЈАНКО: Подижем ову чашу у ваше здравље! Вама имам за све да захвалим. Живели!
(Пију)
Ха, ха, ха, ви сте мислили да сам ја некакав научник, проналазач, ђаво ће га знати шта! А ја сам обичан фалсификатор!
- ЛУКА и
РАНКА: Штаааа?!
- ЈАНКО: Не, нисам обичан, ја сам генијални фалсификатор... Нико на свету не уме тако да фалсификује као ја...
- РАНКА: Молим вас, престаните с том шалом!
- ЈАНКО: Не шалим се. Док сте ви правили мотор, ја сам правио новчанице. Ах, какве новчанице! Моје животно дело! Револуција у фалсификовању!
(Вади из џепа неколико ѧаїирних новчаница)
Погледајте само, молим вас, ви тај квалитет! Ни Народна банка не би боље направила! Вечерас сам начинио прву серију, испробао... Нико ништа није приметио, све иде као подмазано.
- РАНКА: Не волим такве шале! Наљутићу се!
- ЈАНКО: Мадам, бићемо богати! Најбогатији људи... Разуме се, све ћу делити са вама... Бескрајно сам вама захвалан... Нећете се покајати што сте ме примили.
- ЛУКА: Доста!
- РАНКА: Пре ми је причао да је многоструки убица... Не разумем тај хумор.

- ЈАНКО: Шта велите, како правим паре? Примењујем сасвим нову технику штампања!
- РАНКА: Молим вас!... Не могу више!
- ЈАНКО: *(Праснувши у смех):*
Уплашили сте се? Оппростите, госпођо!... Глупа шала, признајем. Сенилност... Оппростите!... Нећу више!... Вечерас ми срце заиста пева... Ла-ла-ла... Пева, јер чуда се и данас догађају...
- РАНКА: Чуда?
- ЛУКА: Чуда технике, хоће да каже.
- ЈАНКО: Не... Ни у сну се нисам могао надати да ћу у овом граду, тако касно, доживети толику радост... Замислите, ходам опустелим парком, мисли се роје, Господе, какве мисли! Одједном – прилази ми човек: “Пардон, имате ли шибице?” Дам му шибицу, запали цигарету и тако реч по реч, испаде да је то мој најбољи пријатељ из студентских дана! Нисмо се препознали! Године, године... Невероватно!
- РАНКА: А ми смо се толико бринули!
- ЈАНКО: Тако ми је жао, госпођо! Заиста нисам лепо поступио... Али успомене су навирале... Ах, та младост, младост!... Студентске враголије, идеали, младићки снови... Како је сада све то далеко!...
- РАНКА: Али, цвеће... вино?
- ЈАНКО: Прави пријатељ остаје увек прави пријатељ. Ја сам био потпуно заборавио, толике године... али он није... Чим ме је препознао, рече: “Нећеш се љутити што ћу тек сад да ти вратим 50.000...” “Каквих педесет хиљада?! – зачудих се. – ”Педесет хиљада које си ми позајмио за свадбени пут.” Ах, пријатељство!
- Ранка се осмехује. Лука је збуњен.*
- РАНКА: То је одиста лепо.
- ЈАНКО: Оппростите, госпођо, али у ово доба било је немогуће наћи лепше цвеће!
(Луки)
Дугујем вам петнаест хиљада – да или не? Да, изволите!
- ЛУКА: Али, молим те!...

ЈАНКО: Али, молим те!...
 РАНКА: Али, молим вас!... Није хитно.

Јанко враћа новац у џеџ.

ЈАНКО: Молим, како кажете. А сад, лаку ноћ! Морам да наставим рад. Идеје сврдлају, сврдлају... Хоће напоље... Срећан рад!

ЛУКА: Хвала, такође!

Јанко њодиџне чашу. Лука и Ранка њакође њодиџну чаше.

ЈАНКО: За наш заједнички успех! Живели!

ЛУКА и
 РАНКА: Живели!

Искајне чаше.

ЈАНКО: Лаку ноћ. Љубим руке, мадам!

Јанко њевушећи оџкључава кухињска враџа. Улази. Чује се окреџање кључа у брави.

РАНКА: Златан је... Срећан је као дете... Стари изгубљени чикица... а ми смо... Ти си чак...

ЛУКА: Којешта! Ни за тренутак нисам... Велики човек! Велики, зато су му и шале чудне.

РАНКА: Прави човек! Као из романа! Време је да легнемо.

ЛУКА: Ти лези! Ја морам да завршим.

РАНКА
(Нежно):
 Упропастиће те толики рад.

ЛУКА: Још само ноћас! А сутра... успех... или пропаст...

РАНКА: Успећеш!

ЛУКА: Видећемо.

РАНКА: Ја верујем у тебе.
(Ранка се сџрема за сџавање. Лука ради)
 Лаку ноћ, геније мој!

ЛУКА: Лаку ноћ, мила моја!

ЗАТАМЊЕЊЕ

VII СЛИКА

Од њамњење. Дан.

Смркавање. Касније ноћ. Јанко сјаложено љуши, а Ранка нервозно жрицка нокије и сваки час љрилази љрозору. Лукиног мољора више нема у соби.

ЈАНКО: Умирите се, госпођо!

РАНКА: Кад бих могла!

ЈАНКО: Ништа вам није јављао?

РАНКА: Ништа! Откад је јутрос отишао, срце ми лупа као лудо. Тако бих волела да успе.

ЈАНКО: Морате бити спремни на све!

РАНКА: Не верујете да ће успети?

ЈАНКО: Све је могуће, госпођо!

РАНКА: Волела бих да оствари свој сан да помогне човечанству. Зар то није леп сан?

ЈАНКО: Најлепши сан, госпођо! И ја о томе непрестано сањам. Да видимо шта пишу новине!
(Јанко узима новине, љрелисјава их. Наједном се укочи. Прељрне)
Јесте ли данас читали новине?

РАНКА: Шта вам је? Пребледели сте!

ЈАНКО: Јесте ли читали?

РАНКА: Не... тако сам узбуђена... Али, вама је зло! Страшно сте бледи!

ЈАНКО: Чини вам се. Није ми ништа. Задржаћу новине. Читаћу касније. Сад не могу да се концентришем.

РАНКА: Ох, зашто ли се толико задржао?

Јанко савије новине и сјави их у џељ. Узбуђено хода љо соби.

ЈАНКО: Стручњаци! Стручњаци не воле рад на брзину.

РАНКА: Надам се да неће бити сасвим груби према Луки.

ЈАНКО: Биће искрени.

РАНКА: Зашто не седнете?

- ЈАНКО: Узбуђење, госпођо! Нестрпљивост! Унутарње сагоревање!
- РАНКА: Често сам била неправедна према њему. Годинама! Нисам га схватала... Ја сам обична жена.
- ЈАНКО: Узор жена. Данас... нисте читали новине?
- РАНКА: Не, рекла сам вам већ. Има ли можда нешто интересно?
- ЈАНКО: Не. Питам просто онако.
- РАНКА: Ах! Можда га никад не бих разумела да ми ви нисте отворили очи.

И Ранка њочне нервозно да шећка.

- ЈАНКО: Сами сте их отворили. Ја сам вам само помогао... Реците, данас нисте приметили ништа сумњиво? Нико се није мотао око куће?
- РАНКА: Не, није... Пажљиво сам посматрала... Није било ни једног шпијуна.

Јанко ојрезно извирује кроз њрозор. Окреће се њрема Ранки.

- ЈАНКО: Лепом разговору никад краја, али време је да се иде.
- РАНКА: Куда?
- ЈАНКО: Одлазим, госпођо!
- РАНКА: Не разумем.
- ЈАНКО: Зар вам нисам рекао? Ах, расејаност! Сенилност! Одлазим, госпођо, са пријатељем из школских дана. Хвала вам на свему. Све је било тако дивно. Ви нарочито. Никада вас нећу заборавити.
- РАНКА: Каква је сад то шала?
- ЈАНКО: Не, мадам, овог пута стварно није шала.

Јанко улази у кујну. Ранка, не мичући се с местића, џледа за њим. Јанко се враћа обучен у зимски каиуш. Носи свој дрвени сандук.

- ЈАНКО: Још један поглед на вас, на овај красни кутак и... онда... збогом... Даљине зову. Дајте руку да вам пољубим!

Љуби Ранки руку. Она као да нишћиа не схваћиа.

РАНКА: *(Прене се):*
Како тако одједном?! Зар ни Луку нећете да сачекате?

ЈАНКО: Жао ми је нећу моћи. Пријатељ већ нервозно поцупкује на станици. Не смем да закасим.

РАНКА: Испратићу вас.

ЈАНКО: Не, не желим никакве испраћаје, сузе и слично! Не подносим тужне растанке.

Чује се кључ у брави. Јанко се њрџне. Враӣа се оӣварају и у њима се појављује Лука. Он се уморно наслони на довраӣаак и ђуӣке зуре иреда се. Ранка му ирӣирчи. Јанко је мало збуњен.

РАНКА: Шта ти је? Што ђутиш? Говори! Та реци нешто!

Лука заӣвара враӣа.

ЛУКА: *(Уморно ирошаӣће):*
Успех... Потпун успех...

РАНКА: Штаааа?

ЛУКА: Сви су ми честитали... Сви!... Револуционарно откриће, кажу...

ЈАНКО: Ето! Говорио сам ја! Честитам! Ни свом успеху се не бих толико радовао.

Ранка заџрли Луку и обасӣе ѓа пољуӣцима. Лука се немоћно брани. Покушава да сакрије сузе. Јанко се неосеӣно ирӣближава враӣӣма.

РАНКА: *(Грцајући од радосӣи):*
Мили мој!... Геније мој! Честитам! Опрости ми за све!
Сад си велики човек!

ЛУКА: То није важно... Ипак ће свет имати неку вајдицу од мене. Ето.... доказао сам да нисам тек онако на земљи...

РАНКА: *(Забринуӣо):*
Шта ти је? Једва говориш.

ЛУКА: Тако сам уморан... празан...

Лука седа. Ранка ѓа ѓледа као Боѓа. Милује му косу.

ЈАНКО: Тако то увек бива после великог успеха...

ЛУКА: Кад су ми саопштили да сам успео – ја ништа... Ни осмех. Шта мислиш, шта би вредело ново да измислим?

РАНКА: Полако! Одмори се најпре! Сад они твоји у пошти могу да ти пљуну под прозор.

ЛУКА: Ех...

Ранка узима шал, сџавља га Луки око вратица. Повуче Луку за уши.

РАНКА: Срећан рођендан!

ЈАНКО: Срећан рођендан!

ЛУКА *(Збуњено):*
Какав рођендан?! Чији рођендан?

РАНКА: Твој, расејанко мој! Четрдесет трећи.

ЛУКА *(Изнађено):*
Није могућно! Четрдесет трећи?! Данас?!

РАНКА: Сама сам исплела шал.

ЛУКА *(Искрено, разнежено):*
Диван је! Хвала ти!
(Пољуби Ранку)

ЈАНКО: Сузе ми навиру на очи, тако је дирљиво. Даљине зову! Још једном – хвала на свему и збогом.

ЛУКА *(Тек се сад шрѓне из заноса):*
Шта му је?

РАНКА: Замисли, хоће да нас напусти!

ЈАНКО: Да. Одлазим са пријатељем.

ЛУКА: Ма он се то шали...

ЈАНКО: Жао ми је... морам да одем... Уосталом, ја вам више нисам потребан... Лука је сад славан човек... и моја му помоћ није потребна.

ЛУКА: Не причај глупости! Нема ни говора о одласку! Најпре морамо да прославимо овај успех, а онда ћемо заједнички да се бацимо на нове проналаске. Зар ми-слиш да ја напуштам пријатеље чим постигнем какав тричави успех?... Остајеш ту!

Јанко се њовлачи њред Луком.

ЈАНКО: Не! Било ми је веома пријатно, али... Срећан останак! Писаћу! Довиђења! Сандучићу мој, хајдемо у маглене даљине!

Лука му њрејречи њуњ. Ранка сѡане до Луке.

ЛУКА: Не, не допуштам да одеш! Мораш да останеш са нама!
 РАНКА: Не можемо да живимо без вас!
 ЛУКА: Да! Тако је! Скидај капут! Остављај кофер!
 ЈАНКО: Моја одлука је неопозива! Пустите ме! Закаснићу на воз!

Јанко њокуша да заобиђе Луку и Ранку, али се они сѡално њомичу њред њим и ѡако му ѡрејречују њуњ. Лука и Ранка најзад ухваије кофер и хоће да га оѡму од Јанка. Он вуче на своју сѡрану. У ѡренуѡку ѡлане.

ЈАНКО: Та пустите... ѡаволи! Пустите!

У оѡимању кофер ѡадне на ѡод и оѡвори се. Из њеѡа исѡадну хрѡ новчаница. Све ѡроје одједном сѡану као укочени, сви зуре у новчанице.

ЛУКА: Шта... шта је то?... Новац?! Пун кофер новца! Откуд ти толики новац?... Не... не... Није могућно... Клишеа! То... то је тај ваш изум?
 РАНКА: Господе! Фалсификатор у кући! Господе!
 ЈАНКО: Шта се сад правите? Зар вам нисам говорио да сам фалсификатор? Зар сам вас лагао? Немојте се узбуђивати!... Седите!... Одахните!... Ето, да сте ме пустили да одем на миру, све би било у реду. Све једно. О свему ћемо се лепо договорити.

Ранка и Лука седају. Послушно, као ауѡомаѡи.

РАНКА: Не... не верујем... То би било ужасно... Фалсификатор!... Не, то је свирепа шала...
 ЈАНКО: Више пута сам покушавао да вам објасним, зар нисам? А ви нисте хтели да ми верујете. Да, да... Данашњи свет је врло неповерљив. Ах, где су она времена кад је реч нешто значила! Но, добро... Ја сам, дакле, фалсификатор, генијални фалсификатор... Томе сам посветио свој живот. Хм, шта велите како правим ове паре? Велемајсторски! Да или не? Да!
 РАНКА: Луко, он се опет шали.
 ЈАНКО: Е, јесте ви нека чудна жена! Зар не верујете својим рођеним очима?
 РАНКА: Ви нисте фалсификатор!... Доста ми је ваших шала! Одлазите!

- ЈАНКО: Не, мадам! Остајем. Ево мог предлога: ја ћу правити новац, а ви ћете га растурати... Делићемо на равне делове...
- ЛУКА: И... и онај новац... онај дуг кад сте ми враћали... и то је био лажан новац?
- ЈАНКО: Не. Био је прави. Добио сам га у замену за лажни. Пријатељима не подваљујем.
- ЛУКА: Нисам ваш пријатељ! Нисмо ваши пријатељи!
- ЈАНКО: Зашто не бисте били? Јатаковали сте ми! Скривали ме од власти. Сад не можете назад. Дакле, делимо на три дела?

Лука нагло усџане.

- ЛУКА: Проналазач! Требало би да те... Напоље из моје куће! Носи ту своју прљавштину!
- ЈАНКО: Зашто ме терате, кад можемо да живимо лепо као до сад?

Лука сџане љред враџа.

- ЛУКА: А не! Не дам ти да одеш! Жено, зови милицију!
- РАНКА: Луко!
- ЈАНКО: Нисте ваљда полудели, госпођо, чему милиција?
- РАНКА: Ђутите! Не познајем вас, не видим вас!... Зашто сте дошли к нама? Зашто сте све упропастили? Како смо дивно живели док вас није било!
- ЛУКА: Да. Живот си нам упропастио. А тако нам је било лепо без тебе. Милицију!
- ЈАНКО: Не журите, мадам!... Потрудите се да ме разумете!... Верујте ми!... Од самог рођења желео сам да живим поштеним животом... али ми то никада није полазило за руком... Тја! Људски идеали... су недостижни... Да или не? Да.
- ЛУКА: Опет почиње неку причу... Милицију!
- ЈАНКО: Госпођо! Мадам! Луко! Крив сам пред вама, признајем... Дајте ми прилику да се поправам! Шта имате од тога што ћете ме отерати у затвор? Размислите!... Ако ми помогнете, имаћете захвалност једног покајника. Има ли шта лепше од тога?

ЛУКА: Доста!
 РАНКА: Ни реч вам не верујем.
 ЈАНКО: Немојте ме одати!... Имам ја доста и правог новца... Реците, колико тражите!
 РАНКА: Не говорите тако! Не говорите! Ми нисмо...
 ЈАНКО: Даћу вам све, часна реч!
 ЛУКА *(Ранки):*
 Такво ђубре од човека нас је учило како да уредимо свој живот! Пфуј!

Јанко живне.

ЈАНКО: Па зар вас нисам научио? Зар вам нисам помогао?
(Луки)
 Ко те је бодрио да истрајеш у раду? Мислиш ли да би успео да направиш мотор да није било мене? Шипак! Ти си мој дужник!
 РАНКА *(Кроз сузе):*
 Што нисте најпре себе научили да живите?
 ЈАНКО: Да сам могао, учинио бих то, госпођо!... Уређивати туђи живот, давати савете – ништа лакше... Дакле, споразумели смо се. Ћутаћете?

Лука нервозно криши њрсџе. Ранка њлаче.

ЛУКА: Жено, зови милицију!

Ранка неодлучно њође.

ЈАНКО: Не! Зар генија у затвор? Не?
(Јанко њоџрчи Ранки и њочне да јој љуби руку)
 Не, молим вас!... Преклињем вас! Нећу у затвор! Мени је тамо... непријатно... Помозите ми да се поправим!

Ранка мало засџане, Јанко њадне на колена.

ЛУКА: Црве!
(Ранки)
 Милицију, шта чекаш?! Пожури! Одлази, кад говорим!
 ЈАНКО: Бранићу се! Не дам да мој таленат пропадне у затвору!
 РАНКА: Ја се бојим.
 ЛУКА: Не брини! Иди!

Лука га шчепа и гљра према кујни. Јанко се брани, али је Лука млађи и сирејнији. Лука уђура Јанка у кујну и закључава вратиа. Јанко луја у вратиа.

ЛУКА: Тако. Сад је сигуран. Само ти лупај! Нећеш дуго!
(Ранки)
Иди!

РАНКА: Иди ти!

ЛУКА: Не, превариће он тебе. Иди!

РАНКА (Полазећи):
Стари изгубљени чикица... Убио ме је...

Ранка одлази. Јанко пресјаје да удара по вратиима. Пауза. Лука нервозно поцљкује. Гледа кроз прозор.

ЈАНКО (Из кујне):
Ко вас је научио да се волите? Ја! Да није било мене, појели бисте једно друго... Незахвалници!

ЛУКА: Ђути!

ЈАНКО (Из кујне):
Ваша срећа, успех... Све је то моје дело... и сад ја у затвор! О, правдо, правдо, нигде те нема!!

ЛУКА: Нисам ја крив што си битанга. Ја се покоравам закону.

ЈАНКО (Из кујне):
Дивота! Ако ме ухапсе, нестаће ваше љубави... Опет ћете се мрзети.

ЛУКА: За мене је закон највиши закон.

ЈАНКО (Из кујне):
Бићете несрећни до краја живота.

ЛУКА: Ђути! Ђути!

ЈАНКО (Из кујне):
Зашто да ме носите на савести? Замисли, шта ће рећи свет? Послали добротинитеља у затвор? Презреће вас!

ЛУКА: Ја хоћу да будем чист пред законом.

ЈАНКО (Из кујне):
Ти добро знаш да сам геније... Зато и хоћеш да ме стрпаш у апсу. Бојиш се конкуренције.

ЛУКА: Којешта!

ЈАНКО *(Из кујне):*
Ако ме ухапсе, никад више нећеш моћи ништа да изумеш... То ти ја проричем!

ЛУКА: Тако ти... Престани!

Лука погледа кроз прозор.

ЈАНКО *(Из кујне):*
Пустите ме!... Озбиљно, шта тражим ја у овој кући?
Размисли!
(Лука криши њрсџе. Пауза)
Бездушници... Ох, зашто сам био добар према вама?
Закон вам је највиши закон... А шта је са љубављу према човеку?

ЛУКА: Умукни, сотоно!
(После колебања)
Ако ти је тамо загушљиво, отвори прозор!

ЈАНКО *(Из кујне):*
Хвала. Видик је леп, ваздух свеж, али је прилично високо... Тја! Као да чујем пролећни жубор потока. Тја! Тја!

ЛУКА: Одатле се добро види железничка станица! Видиш ли је?

Лука седне. Гледа у новчанице расује по њоду. Подиже једну и разгледа је. Зџужва је и баци. Улази у љлакана Ранка. Лука јој љриђе.

РАНКА: Иду...

ЛУКА *(Шайаџом):*
Пустио сам га да одмагли... али ми смо чисти...

РАНКА: Одмаглио? Пао је тачно пред нас. Као с неба...

Лука зине од чуда. Улазе милиционер и Јанко. Милиционер љридржава Јанка који љомало шеџа.

ЈАНКО: Молим... молим, само нежно и осећајно!... Ногу сам ушинуо.

Милиционер погледа на љод.

МИЛИЦИОНЕР: Ово је твоја мајсторија?

ЈАНКО *(С љоносом):*
Да, моје животно дело.

(Милиционер се сагне, узме једну новчаницу, разгледа је и њрне у смех)
Зашто се смејете?

МИЛИЦИОНЕР: Еј, и ти си ми неки фалсификатор!

ЈАНКО: Шта замерате мом раду?

МИЛИЦИОНЕР: Какав рад?! Никад нисам видео овако лоше фалсификате. Аmater!

ЈАНКО: Немојте да вређате!

МИЛИЦИОНЕР: Ево, да питамо кога год хоћете!... Мазарија...

ЈАНКО: Мој рад је првокласан! Ни Народна банка не може боље да направи.

МИЛИЦИОНЕР: Ђути, бре, шта причаш!

ЈАНКО: *(Луки и Ранки)*
Молим вас, не дозволите му да вређа моје ремек-дело!... Он је свиреп! Реците да нико од мене не уме боље... Видите ви тај квалитет!

Лука и Ранка гледају новчанице.

ЛУКА: Не разумем се ја у паре.

МИЛИЦИОНЕР: Шта има ту да разумете?! Погледајте само боље! Мазарија!

ЛУКА: Стварно... боја им није баш нарочита!

ЈАНКО *(Искрено зајлаче):*
Лажете! Лажете! Хоћете да ме унизите! Ја сам стар човек... Са мном треба нежно... О мом животном делу тако... тако груба критика... То је одличан рад, признајте! Молим вас!

МИЛИЦИОНЕР: Пих, плаче.. Мушкарац! Крпа! Престани! Имаћеш доста времена за плач... 'Тичице!

(Луки и Ранки)

Хвала вам што сте нам помогли. Сигурно сте у данашњим новинама прочитали потерницу?

ЛУКА: У новинама? Не, данас их нисам читао... Случајно смо открили...

МИЛИЦИОНЕР: Он вам је мустра и по... Некад је био глумац... а после... Порезник, шофер, горосеча... Свашта. Заводник...

ЛУКА и   Заводник?
РАНКА:

МИЛИЦИОНЕР: Пет пута се женио, а ниједном се није развео... Троје деце... Хохштаплер, коцкар, провалник и фалсификатор... Више од петнаест година провео је по казни – поправним домовима...

ЈАНКО   *(Сломљено):*
Доста!... Појединости нису важне...

МИЛИЦИОНЕР: Ђут'! Откад га тражимо! Побегло нам је кад смо га спроводили на суђење... Али сада неће!

ЈАНКО   *(Кроз сузе):*
Признајте... да је мој рад мајсторски!... То је моје животно дело. Па ако оно није добро... па шта ми остаје? Молим вас, признајте!... Унесите поезију!

МИЛИЦИОНЕР   *(Луки):*
Ништа немојте дирати! Инспектор ће одмах доћи ради увиђаја.
(Јанку)
Полази!
(Пођу)

ЈАНКО: Пардон! Моменат!
(Јанко љуби Ранки руку)
Мадам, моје поштовање!...
(Сузбијајући сузе)
Шта мислите, какво ће време бити сутра?... Изгледа... сунчано са кишом...

Милиционер изведе Јанка. Зајвори врати.

Лука и Ранка уморно седну и њихо гледају преда се. Новчанице на њоду. Кукавица на ситиу објављује седам часова.

ЗАВЕСА